

Incorporació al Dipòsit Digital UAB (DDD) de part del fons David Rosenthal

David Rosenthal ha estat un dels més eminents traductors del català a l'anglès. Poeta, assagista, crític musical, Rosenthal va arribar a Barcelona per primer cop a la primèria dels anys setanta i en quedà fascinat per la llengua i la literatura. Després hi tornaria sovint i hi residiria llargues temporades. El seu coneixement de les revistes i del món editorial americà –era fill d'un dels crítics literaris més destacats del moment– li van obrir moltes portes per introduir els autors catalans que anava traduint en el panorama, sempre escàs, de l'edició d'obra traduïda als EUA. Les seves lectures apassionades i el contacte directe amb molts escriptors catalans van fer que Rosenthal conegués de primera mà alguns dels poetes i narradors més importants del segle xx. Va traduir obres de Rodoreda, Perucho, Joan Sales, Estellés, Foix, i poemes de molts autors aplegats en diverses antologies. Va escriure un llibre sobre la cultura popular a la Catalunya dels

anys trenta (recentment publicat a *Meteora*) i va deixar inèdites unes memòries. Dos dels seus llibres de poesia van aparèixer a Catalunya. El treball més conegut de Rosenthal és la seva traducció del *Tirant lo Blanc*, que es va convertir en un notable èxit de vendes i de la qual se'n van fer edicions de butxaca als EUA i a Anglaterra.

Tot el material dels seus esborranys i versions, més les llibretes en què prenia apunts d'articles, conferències i cursos, van ser donats per la seva vídua, M. L. García Bermejo, professora a la Universitat d'Alcalá de Henares, perquè poguéssim constituir un fons David Rosenthal al si de la Càtedra Jordi Arbonès. L'interès d'aquest material –provinent d'una època anterior a l'ús generalitzat dels ordinadors– és que proporciona diversos estadis d'elaboració d'algunes de les traduccions que Rosenthal va dur a terme: notes manuscrites sobre els autors i els llibres, primers esborranys manuscrits de la traducció, versions mecanografiades, còpies mecanografiades corregides, galerades i galerades corregides. Això permet de seguir amb un detall poc habitual el procés de redacció i de publicació d'aquests textos. (Aquest material no sol guardar-se i és extremament difícil trobar-ne mostres tan importants com aquestes).

La constitució del llegat, del qual ja s'ha fet una primera digitalització de les llibretes que contenen el manuscrit de la traducció de *Tirant lo Blanc*, i els mecanoscrits d'*Incerta glòria* i *El carrer de les camèlies*, tots ells dipositats a la Biblioteca d'Humanitats, possiblement permetrà afegir-hi altres documents de procedència diversa, com ara la correspondència amb diversos escriptors catalans o fins i tot la seva correspondència privada. El fons conté també exemplars de les edicions de les seves obres i traduccions.

FRANCESC PARCERISAS
Facultat de Traducció i d'Interpretació

Incorporació al Dipòsit Digital Documents UAB (DDD) del Fons Bernard Lesfargues

El curs 2007-2008, la Universitat Autònoma de Barcelona va signar un conveni amb l'escriptor, editor, traductor i crític literari occità Bernard Lesfargues (Brageirac, Dordonya, 1924).

L'escriptor occità ha cedit part dels seus fons epistolars a la nostra universitat, concretament els que tenen a veure amb Catalunya i la literatura catalana, i, en el seu suport físic, estan dipositats a la Biblioteca d'Humanitats.

Bernard Lesfargues és una de les grans personalitats de la literatura occitana actual, però la seva trajectòria intel·lectual depassa l'àmbit estrictament occità. Bernat Lesfargues forma part d'una de les generacions amb major incidència a la

literatura occitana, la de René Nelli (1906-1982), Max-Philippe Delavouët (1920-1990) i Marcela Delpastre (1925-1998), i de la dels recentment desapareguts Max Roqueta (1908-2005) i Bernart Manciet (1923-2005). D'aquesta generació, només Pèire Bec (1921), Robert Lafont (1923) i el mateix Lesfargues continuen en actiu.

El 1953 va obtenir el premi Halpérine Kaminsky per la traducció de l'obra de Sánchez Mazas *Pedrito de Andía*. Ha estat condecorat amb les *Palmes Académiques* i amb la Creu de Sant Jordi (1999) i ha estat nomenat *Chevalier des Arts et des Lettres*. El mateix any de la condecoració catalana, l'Institut Camões li va retre homenatge com a traductor.

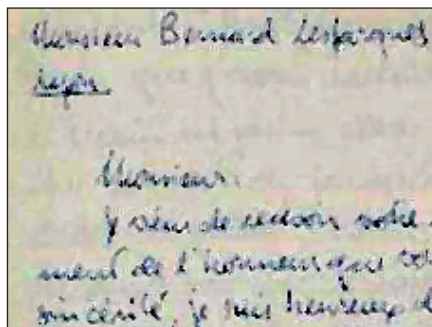
Les seves tasques com a traductor i editor ens presenten una personalitat intel·lectual amb un criteri i una perspectiva de futur clarivident. Traductor de nombroses obres literàries de l'espanyol, el català i l'occità al francès, i traductor del gallec i del castellà a l'occità, porta a terme una intensa tasca de creació literària i de col·laboració amb nombroses publicacions literàries franceses i occitanes.

El 1975 va crear l'editorial *Fédérop* a Lió, que va dirigir fins l'any 2000. Els autors occitans presents en aquesta editorial són els més importants del segle xx: Robert Lafont, Bernard Manciet, Jean-Yves Casanova, Pierre Bec, Max Rouquette, Alem Surre-Garcia i Philippe Gardy. Com el nom de l'editorial indica, «federalisme europeu», la vocació editorial depassava l'àmbit estrictament occità i francès, i bona prova en són les obres publicades en altres llengües i cultures de fora de França.

Les seves relacions amb Catalunya han estat constants i ininterrompudes. A més de la tasca de traductor, cal esmentar que ha estat corresponsal del *Butlletí Informatiu*

d'*Òmnium Cultural*. Les relacions personals amb catalans han estat marcades per la persona de Ramon Xuriguera (1901-1966), amb qui el poeta i traductor occità va mantenir una gran amistat.

Per a la cultura i la literatura catalanes, el punt d'inflexió de l'activitat de Lesfargues se situa a l'any 1960, quan dedica un número de la revista *Le Pont de l'Épée* (núm. 10-11), d'*Éditions Gallimard*, a la poesia catalana contemporània. La presentació va anar a càrrec del mateix Lesfargues i s'hi publicaren textos de Joan Argenté, Blai Bonet, Josep Carner, Jordi Pere Cerdà, Salvador Espriu, Josep Vicenç Foix, Carles Riba, Jordi Sarsanedas i Màrius Torres.

Les poesies estaven presentades per Lesfargues i per Jean-Marie Auzias, i les traduccions al francès van ser obra de Pèire Bèc, Émilie Noulet, Jordi Sarsanedas (Sarsadenas en l'original francès) i del mateix Lesfargues. I el 1962 va traduir al francès l'obra més coneguda de l'escriptor català Joan Sales, *Incerta gloria*, a partir de la recomanació de Juan Goytisolo, que feia tasques de lector per a Éditions Gallimard. En aquest cas la traducció era de la novel·la completa, perquè en l'edició espanyola havia estat censurada. Lesfargues ha estat també el traductor de diverses obres de Mercè Rodoreda, com *La plaça del Diamant*, *El carrer de les Camèlies*, *Quanta*, *quanta guerra...* De la literatura catalana, a més dels autors ja esmentats, ha traduït obres de Josep Vicenç Foix, Carles Riba, Jordi Sarsanedas, Màrius Torres, Àlex Susanna, Quim Monzó,

Baltasar Porcel, Jesús Moncada i Jaume Cabré.

Pel que fa a la literatura en llengua espanyola, l'any 1976 va publicar la traducció al francès per primera vegada de l'obra *La destrucción o el amor*, del poeta espanyol Vicente Aleixandre, qui va ser premi Nobel de literatura l'any 1977. També ha traduït Ramón J. Sender i ha publicat autors com Yannis Ritsos, Julio Llamazares, Franco Fortini, Simonne Jacquemard i Desmond Egan, entre d'altres.

El compromís de Lesfargues amb la llengua i la cultura occitana revela una consciència diferencial de la seva personalitat lingüística envers la francesa. Seria un compromís assumit des de molt jove i que no ha deixat mai d'estar present en les seves múltiples activitats.

El que sobta d'aquest autor és la fermesa amb què dirigeix la seva tasca i la consciència de la transcendència de la seva activitat, que es demostra amb la publicació, l'any 1946, de l'*Anthologie de la poésie occitane*, preparada per Lesfargues en col·laboració amb Robert Lafont, i *Cap de l'aiga*, de 1952, el seu primer recull poètic en occità i editat per l'Institut d'Estudis Occitans a la col·lecció «Messatges».

Des de molt aviat, Lesfargues va adquirir un compromís polític amb la reivindicació occitana. Va formar part de l'associació dels Amics de la Llengua d'Oc, que es reunia en un cafè de la plaça de Saint-Sulpice, on va conèixer personatges de la talla de Jean Mouzat, Henri Espieux, Robert Lafont, Max Rouquette o Bernard Manciet. El 1945 es va adherir a l'*Institut d'Estudis Occitans* (IEO) fundat per Robert Lafont.